

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу Іванова Микити Сергійовича
на тему:
«Управління фінансовою стійкістю малих підприємств пакувальної
промисловості»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 07 Управління та адміністрування
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження присвячене вирішенню важливого наукового завдання, оскільки в сучасних економічних умовах стійкість національної економіки, її здатність до відновлення та адаптації в умовах глобальної нестабільності безпосередньо залежать від фінансового стану суб'єктів малого та середнього бізнесу. Вирішальним чинником економічної життєздатності підприємства стає його здатність зберігати фінансову стійкість у межах різних фаз економічних циклів, враховуючи військові дії в Україні. Збереження високого рівня фінансової стійкості підприємств є стратегічною метою держави, оскільки саме вона є основою для стабільного наповнення бюджетів, зростання доходів населення та гарантування національної економічної безпеки.

З огляду на зазначене, тема дисертаційного дослідження Іванова Микити Сергійовича є актуальною.

Зв'язок роботи з державними (галузевими) науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано у відповідності з планом науково-дослідних робіт ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», в межах тем науково-дослідних робіт «Науково методичні засади реалізації сучасних концепцій та технологій управління підприємствами, установами та організаціями в умовах економічного відновлення і глобалізованого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U201378) та «Напрями трансформації національної фінансової системи в економічному циклі» (державна реєстрація № 0123U102899), в якій дисертантом здійснено обґрунтування стратегічних пріоритетів управління фінансовою стійкістю малих підприємств у контексті циклічності розвитку економіки в умовах війни та повоєнного відновлення.

Наукова новизна досліджень і отриманих результатів полягає в поглибленні теоретико-методичних положень та формуванні науково-практичних рекомендацій щодо зміцнення фінансової стійкості малих підприємств в умовах циклічності розвитку економіки.

У науковій роботі наявні результати, які отримані автором особисто. Отримані результати є новими, їх новизна полягає у наступному:

- автор запропонував методику розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості підприємства, що передбачає врахування системи відносних показників автономії, залежності, маневреності та фінансового левериджу; нормалізацію натуральних значень фінансових критеріїв та їх перетворення у безрозмірну форму для забезпечення порівнянності різнопланових даних; використання узагальненої функції Харрінгтона для отримання уніфікованої кількісної оцінки якості фінансового стану; лінгвістичну інтерпретацію отриманих результатів за відповідною шкалою інтервалів, що дозволяє диференціювати рівень стійкості від критичного до високого.

Здобувачем удосконалено:

- теоретико-методичні засади дослідження впливу циклічності на функціонування підприємства, що, на відміну від існуючих підходів, базується на ідентифікації зон фінансово-економічного стану (від зони допустимого комфорту до зони надмірного рівня загрози) відповідно до фаз економічного циклу; це дозволяє синхронізувати тривалість внутрішніх циклів (операційного, фінансового, інвестиційного) із загальною макроекономічною динамікою для забезпечення стратегічної стійкості та адаптивності підприємства в умовах мінливості зовнішнього середовища;

- концептуальні підходи до визначення категорії фінансова стійкість підприємства в системі фінансового менеджменту через обґрунтування її ролі як стратегічного об'єкта управлінського впливу, що, на відміну від існуючих, базується на трактуванні стійкості як динамічного рівноважного стану, здатного нейтралізувати негативний вплив ендогенних та екзогенних чинників,

забезпечуючи при цьому не лише збереження платоспроможності, а й безперебійний розвиток підприємства в умовах економічної нестабільності;

- методичні підходи до оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства, у рамках яких обґрунтовано необхідність застосування комплексної діагностики, що базується на інтеграції результатів аналізу забезпеченості запасів джерелами фінансування та системи фінансових коефіцієнтів; при визначенні рівня стійкості доцільно використовувати авторську скорингову модель, оцінка показників у межах якої здійснюється з урахуванням детермінованого впливу чинників зовнішнього середовища та дозволяє класифікувати стан підприємства за ступенем ризику втрати фінансової рівноваги;

- методику управління фінансовою стійкістю підприємства за рахунок використання сценарного підходу на основі когнітивного моделювання шляхом визначення системи взаємопов'язаних внутрішніх і зовнішніх чинників, обґрунтування проміжних результуючих показників та побудови динамічних моделей (знакових графів), що дає можливість здійснювати багатоваріантне прогнозування рівнів фінансової незалежності в умовах циклічної нестабільності економіки;

- науково-методичний підхід до управління фінансовою стійкістю малих підприємств через розширення системи ідентифікації ризиків (поведінкових, репутаційних, військових, грантових та цифрових), визначення їх результуючих індикаторів та прогнозування наслідків впливу на економічний потенціал шляхом формування матриці «ризик – напрям зростання», що, на відміну від існуючих, дозволяє трансформувати виявлені загрози у стратегічні можливості відновлення та стабільного розвитку в умовах воєнного стану та цифрової адаптації.

Подальшого розвитку набули:

- науково-методичні підходи до вибору стратегії управління фінансовою стійкістю малих підприємств в умовах невизначеності, що ґрунтуються на застосуванні інструментарію теорії статистичних рішень (ігор з

«природою») та передбачають диференціацію управлінських заходів (антикризових, реабілітаційних, стабілізаційних) залежно від сценарних станів військово-політичної ситуації та фаз економічного циклу;

– науково-методичні підходи до управління фінансовою стійкістю малих підприємств в умовах воєнної економіки та циклічних коливань, що ґрунтуються на принципах адаптивності та сценарності і передбачають реалізацію диференційованих стратегій (антикризових, стабілізаційних та стратегій розвитку) залежно від фази економічного циклу та прогнозних станів військово-політичної ситуації.

Наукове обґрунтування наявних результатів є методологічно-коректним та достатнім.

Результати дисертаційного дослідження спрямовані на вирішення конкретного наукового завдання, сутність якого полягає у теоретичному обґрунтуванні концептуальних засад фінансової стійкості підприємства в умовах економічної циклічності, моніторингу впливу макроекономічних коливань на фінансовий стан суб'єктів малого підприємництва, оцінюванні рівня фінансової стійкості малих підприємств в умовах воєнного стану, розробці стратегічних напрямів забезпечення фінансової стійкості та адаптивності підприємств до фазових змін економічного циклу.

Наукову новизну проведених досліджень підтверджено довідками про впровадження.

Практичне значення одержаних результатів для науки і практики. Основні теоретико-методологічні та науково-прикладні положення, розробки, рекомендації та висновки, що були зроблені в дисертації мають вагомe практичне значення та можуть бути використані в частині впровадження концептуального підходу до управління фінансовою стійкістю підприємства, який базується на поєднанні сценарного аналізу, урахуванні фаз економічного циклу, а також застосуванні інструментарію теорії ігор і теорії статистичних рішень для вибору оптимальної стратегії управління фінансовою стійкістю в умовах невизначеності. Подані дисертантом пропозиції пройшли апробацію і

впроваджені в освітній процес ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», зокрема при викладанні навчальних дисциплін «Фінансовий менеджмент» і «Фінансова економетрика», у процесі підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів, а також рекомендовані до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання розроблених у дисертації пропозицій та теоретико-методичних підходів для удосконалення діяльності компаній:

- ТОВ «ФРЕШ-ПАК-УКРАЇНА» у частині впровадження концептуального підходу до управління фінансовою стійкістю підприємства, який базується на поєднанні сценарного аналізу, урахуванні фаз економічного циклу, а також застосуванні інструментарію теорії ігор і теорії статистичних рішень для вибору оптимальної стратегії управління фінансовою стійкістю в умовах невизначеності (довідка №3 від 07.12.2025 р.);

- ТОВ «Легендарі ХАБ» у частині впровадження методичного підходу до управління фінансовою стійкістю, заснованого на застосуванні когнітивного моделювання та сценарного аналізу з урахуванням фаз економічного циклу (довідка № 122/1 від 21.11.2025 р.);

- ТОВ «ФРЕШПАК ГРУП» у частині ідентифікації ризиків та визначення потенціалу зростання фінансової стійкості малих підприємств пакувальної промисловості на основі комплексної оцінки внутрішніх і зовнішніх загроз, своєчасного виявлення вразливих місць у фінансово-господарській діяльності та формування адаптивних управлінських рішень в умовах циклічних коливань економіки та підвищеної невизначеності (довідка № 56 від 05.06.2025 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Мета дисертації полягала у науковому обґрунтуванні теоретико-методичних положень та формування науково-практичних рекомендацій щодо зміцнення системи управління фінансовою стійкістю малих підприємств пакувальної промисловості.

Поставлену мету автор досягнув шляхом вирішення чітко визначених багатопланових наукових завдань із використанням сучасних методів дослідження: діалектичного, історико-логічного, узагальнення, методи морфологічного та компаративного аналізу, метод системного аналізу та функціонально-системного підходу, методи кореляційно-регресійного аналізу, інструментарій теорії ігор, когнітивного моделювання тощо.

Робота базується на нормативно-правових документах, офіційно опублікованій статистичній інформації Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, фінансовій звітності малих підприємств пакувальної промисловості, власних розрахунках автора. Отже, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених в дисертації є достатньо високим.

Повнота викладення матеріалів досліджень в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковані у 4 наукових статтях у фахових виданнях України, 1 статті у міжнародному виданні, 6 – у збірниках наукових матеріалів. Результати досліджень було представлено на наукових конференціях різного рівня, що свідчить про ознайомлення наукової громадськості з основними положеннями дисертаційного дослідження Микити Іванова.

Аналіз структури і змісту дисертації. Структура роботи є загально прийнятою. Дисертація складається із анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 236 сторінок. Дисертація містить: 38 таблиць, 36 рисунків, 14 формул; 10 додатків, список використаних джерел складається із 233 позицій на 23 сторінках та додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 170 сторінок.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. До основних положень, які, на наш погляд, є питанням наукової дискусії, належать такі:

1. У Підрозділі 1.1. «Функціонування малих підприємств в умовах циклічного розвитку економіки» доцільно було б більш детально висвітлити позицію не лише щодо загальної діяльності малих підприємств у таких умовах, а й конкретну специфіку роботи підприємств пакувальної промисловості.

2. При розгляді методичного інструментарію оцінки фінансової стійкості малих підприємств (підрозділ 1.3.) варто було виокремити особливі підходи при оцінці фінансової стійкості малих підприємств саме пакувальної промисловості.

3. Вважаємо, що при дослідженні основних показників розвитку економіки України (підрозділ 2.1.) варто було взяти більш тривалий період дослідження, хоча би 10 років. Це дозволило би охопити довший цикл функціонування економіки, включаючи довоєнний період до 2022 року.

4. Оцінюючи показники фінансової стійкості ряду малих підприємств пакувальної промисловості (підрозділ 2.2) доцільним було б також оцінити місце таких підприємств у загальному виробництві ВВП серед малих підприємств. Це дозволило би виокремити галузеві тренди функціонування малих підприємств.

5. Автору, проводячи ідентифікацію ризиків та оцінювання їх наслідків у діяльності малих підприємств (таблиця 3.1) варто було також розглянути галузевий ризик, тобто специфіку роботи підприємств даної галузі. Адже виробництво продукції пакувальної промисловості залежить від виробництва основних галузей народного господарства.

Водночас, зазначені зауваження не знижують загального наукового рівня роботи й можуть бути враховані у подальших наукових дослідженнях автора.

Загальний висновок. Загальний аналіз роботи підтверджує самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність та науковий рівень, теоретичне і практичне значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, зазначені в роботі, достатньо повно викладено в опублікованих здобувачем наукових працях. Отримані здобувачем Івановим

Микитою Сергійовичем результати мають істотне значення для галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

У дисертаційному дослідженні порушення академічної доброчесності не виявлено.

Вважаємо, що дисертація на тему: «Управління фінансовою стійкістю малих підприємств пакувальної промисловості» за обсягом проведених досліджень та за науковою новизною і практичним значенням відповідає «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Іванов Микита Сергійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

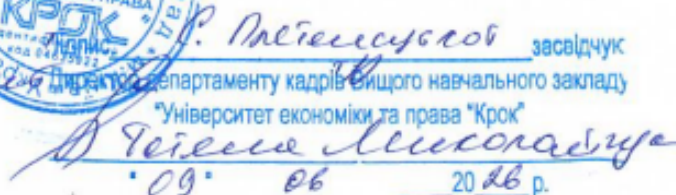
заступник завідувача кафедри економіки та фінансів,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,

кандидат економічних наук, доцент

 Світлана ПЛЕТЕНЕЦЬКА

 Світлана ПЛЕТЕНЕЦЬКА засвідчує
Директор департаменту кадрів вищого навчального закладу
«Університет економіки та права «Крок»
09 06 2026 р.